

Plats: Strandrestaurangen därefter Musikskolans lokaler Älsken sanning o frid
Tid: Tisdagen den 9:e december kl 12-16

Ärenden:

1. Val av protokolljusterare
2. Rapporter och information
3. Budgetprognos 2014
4. Beredning kulturskola (se bil)
5. Motion om nominering av dalafäbodrar till Unescos världsarvslista (se bil)
6. Kurser och konferenser
7. Övriga frågor

Inledning

Denna beredning sker på uppdrag av Orsa kulturutskott och målet för arbetet är att:

- beskriva hur Orsa kommuns arbete kring barn- och ungdomskultur bedrivs organisatoriskt
- inom ramen för dagens befintliga musikskola se på möjligheter för att utveckla ytterligare inriktningar kulturpedagogisk verksamhet för barn i riktning mot en kulturskola
- se över fortsatta vägar till samverkan mellan den kommunala barn- och ungdomskulturverksamheten, musikskolan, och Kultur i Skolan/Skapande Skola
- beskriva möjliga organisatoriska scenarion för den gemensamma, kommunala verksamheten kring barn- och ungdomskultur, såväl praktiskt som organisatoriskt

BAKGRUND

Vad är en kulturskola?

Vad som definierar en kulturskola är inte helt tydligt. Kulturskolorna har vuxit fram ur de kommunala musikskolorna som inte hade någon nationellt förankrad definition. Alltsedan starten har landets kommuner självständigt utformat sina musikskolor. Däremot omgavs de förr av rekommendationer från dåvarande Svenska Kommunförbundet. Detta gjorde att de flesta kommunala musikskolor såg ganska lika ut. De flesta kommuner valde att följa rekommendationerna.

Den svenska kommunala musikskolan startade i blygsam omfattning i några kommuner under 1940-talet. En kraftig tillväxt skedde på 1960-talet då den blev allmänt förekommande. Innan dess hade endast vissa ungdomar möjlighet att få instrumental undervisning genom militärmusiken, genom bruksmusikkårerna, via läroverken eller genom kyrkan. Även privatundervisning förekom för dem som hade råd.

Det allmänna målet med en musikskola var att ge ungdomar en möjlighet att utveckla ett instrument- eller sångkunnande hos alla, oberoende av ekonomisk, kulturell eller social bakgrund. Ambitionen att skapa en positiv fritid för ungdomar var framträdande vid musikskolans födelse och kommunernas ekonomiska förutsättningar ansågs goda. Senare kom en dimension till, nämligen att den kommunala musikskolan skulle bli en betydande förutsättning för kommunernas musikliv.

Den svenska musik/kulturskolan är rent kommunal, styrs av kommunala beslut och bedrivs med kommunala resurser. Med 290 kommuner i Sverige kan man lätt förstå att mål, syfte och inriktning varierar i olika delar av Sverige. Statliga medel och statligt regelverk saknas. Med musik/kulturskola i 278 av landets 290 kommuner (2009) får man ändå anse att den har en stark ställning. Sverige är ett framstående

musikexportland och musikskolan anses vara en av flera förklaringar till detta fenomen.

I slutet på 1980-talet startade en breddning av musikskolan till att även omfattas av annan estetisk verksamhet. Utvecklingen från musikskola till kulturskola startade i slutet av 1980-talet och pågår fortfarande. Av landets 278 skolor har 153 utvecklats till kulturskolor som omfattar minst 3 konstformer (2009).

Den svenska modellen av musikskola/kulturskola är kort beskrivet en verksamhet för alla till ett överkomligt pris. På en befolkning om 9,3 miljoner invånare omfattar musik/kulturskolorna 363 000 elever. Med en så hög kvot elev per invånare ligger Sverige i topp i Europa, efter Lichtenstein. Elevavgifterna är i genomsnitt 1500 kr per år och innefattar både lektioner enskilt eller i grupp och ensemble/kör/orkester. Kommunerna satsar tillsammans 1 770 miljoner kr per år och 338 miljoner kr tar musik/kulturskolorna själva in genom ex. avgifter. Den totala budgeten är alltså 2 108 miljoner kr.

Dagens musik/kulturskola är inte en sammanhållen verksamhet utan har utvecklats i olika riktningar. En sammanfattning av de svenska musikskolornas mål idag skulle kunna vara att de ska:

- Ge kunskaper i musik och utveckla elevens färdigheter så att eleven själv kan utveckla ett personligt lustfyllt utövande oavsett om målet är att bli professionell- eller amatör
- Bidra till lokal tillväxt och utveckling
- Stärka det lokala kulturlivet
- Bidra till obligatoriska skolans utveckling genom att stärka estetiska läroprocesser

De flesta musikskolor erbjuder undervisning på de flesta förekommande instrument, solosång och körsång. Dessutom har den nya tekniken medfört nya ämnen inom musikskolorna såsom gruppundervisning i keyboard i "pianostudios" och komposition via musikdatorprogram. Undervisning förekommer också inom ljud- och ljussättning, inspelningsteknik och dirigerande. I kulturskolorna är undervisning i dans, drama/teater, bild och media vanligt förekommande men andra ämnen förekommer också såsom terapi, skrivargrupp, nycirkus och trähantverk.

Den vanligaste undervisningsformen är att eleven erbjuds en lektion enskilt eller i grupp varje vecka. Därtill kommer ensemblespel något tillfälle varje vecka utanför skoltid. Instrumentallärarna åker vanligtvis runt på de obligatoriska skolorna och erbjuder undervisning där eleverna normalt finns på dagtid. Detta gör att i ett så glesbefolkat land som Sverige får ändå alla ungdomar möjlighet att komma i kontakt med den kommunala musik/kulturskolan

Lite beroende på hur man definierar begreppet kulturskola, så kan man dock säga att landets första kulturskola startades i Södertälje 1989. Kulturskolan skapades då

genom en sammanslagning av musikskolan och kulturförvaltningens barn- och ungdomsverksamhet. Ambitionen vara att ge barn och ungdomar utökade möjligheter att utanför skoltiden, förutom musikundervisning, ta del av även dans-teater- film och bildkonstverksamhet.

Integration/samverkan mellan ämnena var ett mål i sig. Samverkan med både förskola, grundskola och gymnasieskola var omfattande. Dessutom fanns en ambition att pedagogiken och den professionella föreställningsverksamheten skulle kunna komplettera varandra och samordnas. Detta blev ett sätt att se på vad en kulturskola skulle ha för inriktning. Många följde efter detta upplägg men det uppstod också andra varianter.

Dagens kulturskolor ser med andra ord olika ut, och det beror som sagt på att någon nationell definition inte finns. Efterfrågan på nationella vägledande dokument på detta område har på den kommunala politiska nivån varit litet. Först 2011 skedde en första dialog på politisk och nationell nivå, inom SKL, kring landets kulturskoleverksamhet. På tjänstemannanivå har länge en önskan om ramar och vägledande dokument funnits. Vissa chefer önskar en lagstiftning som i Danmark, Norge och Finland. Andra att kulturskolan blir en egen skolform.

SMoK, Sveriges Musik o Kulturskoleråd, har tagit fram riktlinjer med inriktningsmål för musik – och kulturskolan:

Musik- och kulturskolorna skall erbjuda alla barn och ungdomar en pedagogisk, lustfylld, skapande och frivillig verksamhet för konstnärlig och personlig utveckling.

– Musik- och kulturskolorna skall aktivt verka för att alla barn och ungdomar – oavsett mentala, fysiska, kulturella, sociala, geografiska eller ekonomiska förutsättningar – kan delta i verksamheten. (Se FNs konvention om barnets rättigheter, särskilt artiklarna 4, 13 och 31)

– Musik- och kulturskolan skall ha utbildade lärare.

– Musik- och kulturskolans skall ha pedagogik som utgår från barnets egen lust att lära och skapa.

– Musik- och kulturskolan skall arbeta för att få en viktig roll för såväl personlig som samhällelig utveckling.

– Musik- och kulturskolan skall erbjuda en bred verksamhet samt ge möjlighet till specialisering och fördjupning.

– Musik- och kulturskolan skall se elevernas påverkansmöjlighet på innehåll och utformning av skolans verksamhet som en förutsättning för hög kvalitet.

Kultur och idrott

Bland unga i åldern 13–25 år, på nationell nivå, är det enligt en undersökning 68 % som på sin fritid har utövat minst en av konstformerna musik, dans, bild, skrivande eller teater under året. Siffran över hur många som är kulturintresserade kan bli högre, eller lägre, beroende på hur man definierar kulturutövande. Räknar vi bara in dem som gör det mer ofta, och som uppger att för dem är utövandet en viktig del av deras identitet, så handlar det om drygt en tredjedel. I nivå med antalet aktiva idrottsutövare. Dessutom är, bland ungdomar, ungefär 60 % av de som är intresserade av kultur, också intresserade av idrott. Det är med andra ord inte två olika grupper av unga vi diskuterar. Väldigt många ungdomar är både kultur- och idrottsintresserade. Och det finns alltså ungefär lika många i varje grupp.

Positiva effekter av musicerande, drama mm

Estetiska ämnen påverkar elevernas förmåga till inläring på flera sätt. De positiva effekterna inom en rad områden styrks i flera forskningsrapporter. Samtidigt är det naturligtvis så att barns och ungas kunskapsinhämtning endast till viss del sker under skoldagen. Målet bör därför vara att ge barn och ungdom ett så brett utbud som möjligt för att de ska få en positiv kunskaps- och personlighetsutveckling, både inom skolan och på fritiden.

STYRDOKUMENT

Tillgänglighet

En framtida kulturskola bör i största möjliga mån vara tillgänglig för alla. De grupper där tillgängligheten traditionellt är dålig är bland ungdomar med invandrarbakgrund och ungdomar med olika funktionsnedsättningar. Skall kulturskolan vara tillgänglig krävs särskilda insatser för att nå dessa båda grupper. En tredje grupp är de som "ointresserade". En aktiv rekrytering av nya elever bland de som inte självmant söker information bör ingå som en viktig del för att göra kulturskolan tillgänglig.

Mångfald

Skall kulturskolan nå en mångfald av elever bör även utbudet vara präglad av mångfald. Vissa ungdomar vill ha mer strikta tider, andra mer öppna, tillgång till lokaler när man själv önskar det, etc. Viktigt är också att få pröva många olika ämnen och instrument. Några vill ha undervisningen "serverad" i färdiga bitar, andra vill skapa själva i större utsträckning. Nästan alla vill samspela med andra

ungdomar. Personalen behöver ha olika kompetensinriktningar för att möta en mångfald av intressen.

Bredd och spets

En bra kulturskola bör kunna erbjuda möjligheter till både bredd och spets.

Tradition och förnyelse

En kulturskola skall kunna ge tillgång både till en kulturtradition och samtidigt den nya kulturen. Och även skapa nytt! Det svåra är kanske att bestämma hur proportionerna mellan de olika delarna skall se ut.

Delaktighet

Frågan om betydelsen av att barn och unga har inflytande över verksamhetens utformning och att det skall vara en viktig uppgift för kulturskolan känns självklar. Svårare är att beskriva hur detta skall genomföras på ett framgångsrikt sätt.

ORGANISATIONALTERNATIV

Frågan om eventuell nämndtillhörighet för en kulturskola kan diskuteras. När musikskolorna startade på 1940- 60 talen var de en naturlig del av kommunernas skolverksamhet. Redan då var de dock ofta mycket mer än så. Titeln musikledare användes flitigt och som sådan skulle många vara dirigent för ortens amatörorkester och samordna musiklivet även utanför skolan. Under senare år har allt fler kulturskolor flyttats från skol- till kultur- och fritidsnämnder. Andra till kultur- och utbildningsnämnder. Variationerna är många. Idag tillhör knappt hälften av kulturskolorna en ren utbildningsnämnd. Några tycker de har större möjligheter att få anslag inom en stor skolnämnd, andra att de blir marginaliserade inom skolan och får betydligt större respons från den politiska nivån inom en kulturnämnd. De flesta anser att frågan om nämndtillhörighet är mer av lokal än principiell natur. Många kulturskolechefer ser praktiskt på frågan; de vill tillhöra den nämnd de tror ger störst möjlighet att få politiskt stöd.

Flera olika alternativa organisationstillhörigheter för kulturskoleverksamheten kan alltså ses som möjliga. Alla har förmodligen sina för- och nackdelar. Här en lista med olika alternativ utan inbördes betydelseordning.

1. Som idag under Barn- o utbildningsnämnden
Fördelar

Musikskolan har en tät kontakt med skolan . Dess chef är med i ledningsgruppen och får genom detta ett snabbt och kontinuerligt informationsflöde från organisationen. Har dessutom goda möjligheter att påverka inom gruppen.

Nackdelar

Som underställd BUN har man små möjligheter att jobba mot samhället i övrigt. Man är så att säga "fast" inom skolvärlden..

Musikskolan idag:

Huvudman: Barn- och utbildningsnämnden

Budget 2014: 3 485 tkr vis kommunal budget + c:a 230 tkr intäkter från elevavgifter

Undervisning i alla grundskolor + friskolan Skattungbyn, dock ej Orsa Lärcentrum (Gymnasieskolan)

Antal årsarbetare: 6 + 1 adm

Antal elever i frivillig verksamhet 185 st i musik. Från 3 till 20 år

Antal elever grundskola och gymnasium:

Förskola – åk 9 = 666 st

Gymnasiet (elever från Orsa) = 159 st

2. Införliva Kulturskolan i Kulturförvaltningen

Fördelar

En större enhet under Kulturutskottet ger verksamheten större "tyngd". Att tillhöra Kulturen mer logiskt med tanke på verksamhetens innehåll. Större självständighet avseende verksamheten visavi skolan. Det skapas också möjligheter till fler självklara internsamarbeten med kulturella förtecken med t ex Kultursamordnare och bibliotekarier. En större organisation ger också en större organisatorisk flexibilitet, samt andra möjliga synergieffekter.

Här kan man också se möjligheten för t.ex. personal inom musikenheten att arbeta med andra grupper i samhället än som nu, endast barn och ungdomar. Musik inom äldreomsorg och sjukvård har inte bara underhållande effekt utan kan även vara av terapeutisk art.

Nackdelar

Det kan vara till nackdel att man förlorar kontakten med ledningsgruppen i BUN.s verksamhet. Men, detta kan nog lösas med att chef för Kulturskolan medverkar vid deras sammankomster, för att få nödvändig information om verksamheten i skolan.

Kulturförvaltningen idag:

Huvudman: Kulturutskottet under Kommunstyrelsen

Budget 2015: Bibliotek 4 025 tkr, Kultur 2 185 tkr = 6 210 tkr

Antal årsarbetare: Bibliotek 5,425, Kultur 2,185 = 7,25 varav 0,25 adm

3. Införliva Kulturskola och Ungdomens Hus i Kulturförvaltningen.

Fördelar

Fördelarna är, att man får ett starkare band mellan enheterna genom återkommande arbetsplatsmöten och konferenser och därigenom kunna planera gemensamma aktiviteter för ungdomarna. Det kan t.ex. gälla konserter och olika dans- och teaterföreläsningar, utställningar m.m. Det är ju i många fall samma ungdomar vi delar mellan enheterna. En del av verksamheten är också av samma art i de olika enheterna, t.ex. rock- och popband.

Nackdelar

Några nackdelar av betydande art går inte att finna.

Ungdomens Hus idag:

Huvudman: Fritids och serviceutskottet under Kommunstyrelsen

Budget 2015: 2,175 tkr

Antal årsarbetare: 1, 5 (Ungdomssamordnare 1,0 o Ungdomskonsulent 0,5)

4. Slå samman Fritidskontor, Kulturskola, Ungdomens Hus och Kulturförvaltningen under en ny Kultur- och fritidsnämnd

Fördelar/nackdelar

Se ovan, dock med den reservationen att en så pass stor organisation också kan övergå till att bli något mer otympligare än effektivare.

Den organisatoriska bredden ställer dock högre krav på en chef och på att biträdande chefer kompletterar chefens kunskapsområden. Få chefer har kunskap om samtliga konstformer, och fritids- o kulturskoleverksamheterna.

Fritidskontoret idag:

Huvudman: Fritids- och serviceutskottet under Kommunstyrelsen

Budget 2015: 1,332 tkr

Antal årsarbetare: 1,5 (Fritidschef 1,0 o Fritidskonsulent 0,5)

LOKALER

Det krävs att verksamheten inom sig kan rymma flera olika rum med lite olika inriktning och funktioner. Förutom ett café, lokaler för spontana aktiviteter, läsa tidning/bok/hänga/fika skall det finnas speciallokaler för undervisning och övning, med eller utan lärare/pedagog. Det kan vara viktigt med olika öppettider beroende på åldersgrupp. Ungdomar som annars inte skulle söka upp t ex musikundervisning kommer i kontakt med det via fritidsgården o s v.

Flera av de här kraven uppfylls redan idag med tanke på Ungdomens Hus där musikskola och fritidsgård samlats under ett tak. Det framtida Kulturhuset är också tänkt att bättre svara upp mot barns- och ungas behov. Samordning kring lokalernas olika verksamheter bör dock utvecklas.

SKOL- ELLER FRITIDSVERKSAMHET?

Cirka 50% av dagens verksamhet inom musikskolan riktar sig direkt till skolan. Utökas kulturskolans uppdrag mot skolan kommer därför skolverksamheten att dominera.

KULTURSKOLAN I SAMVERKAN MED GRUNDSKOLAN

Många kommuner har samverkan mellan skola och kulturskola. Den har dessutom fördubblats de senaste fem åren. 60 procent av kulturskolorna anser att de har fått ett uppdrag att samverka med andra skolformer. Några rader från en rapport som SMoK publicerat:

Det mest omfattande samarbetet sker i de lägre åldrarna. Inom årskurserna F tom 3 finns motsvarande 217 heltidstjänster i hela riket. De flesta arbetar inte heltid men någon exakt siffra hur många personer det finns anställda inom kulturskolorna, och har hela eller delar av sin tjänst inom F- 3, kan vi bara gissa. Klart är att det handlar om fler än 500 personer, kanske 1000.

Näst flest tjänster finns inom årskurserna 4-6. Sammanlagt motsvarar det 119 heltidstjänster. Därefter kommer gymnasieskolan med 99 tjänster. Minst samverkan finns på högstadiet med totalt 37 tjänster. Gymnasieskolans siffror avser endast de timmar som "säljs" till gymnasiet varför de kan vara något underskattade.

Ett vanligt förhållande mellan kulturskola och grundskola/gymnasium är att de senare köper timmar av kulturskolan. Detta kan dock innebära problem, främst för att en grundskola, vid rektorsbyte eller i en besparingssituation, plötsligt "kastar ut" en lärare som kulturskolan sedan kanske måste säga upp pga arbetsbrist. Samverkan bör vara långsiktigt och beslutas på kommunledningsnivå. Kommunen har mycket att vinna på att all den kompetens som finns inom en kulturskola även finns till för verksamhet inom för-, grund-, och särskolan.

Eftersom en kulturskola kommer att bedriva både skol- och fritidsverksamhet kan förmodligen inte bara en nämnd uppfylla alla behov. Det är därför viktigt att det finns tydliga uppdrag inom samtliga berörda nämndområden avhängigt det organisatoriska upplägget. Kanske borde det, om dagens organisation kvarstår, inrättas en särskild samordningsgrupp mellan Kulturutskottet, Fritids- och

servicekontoret, och Barn- och utbildningsnämnden. Detta skulle som sin viktigaste roll ha att årligen se över uppdragen till kulturskolan och se till att uppdrag och budgetramar är synkroniserade.

Skolorna står inför stora förändringar orsakade av de behörighets- och legitimationskrav som nu införts. Lärare som skall undervisa i ett ämne i grundskolan skall, förutom lärarexamen, ha utbildning i det ämne som är aktuellt. Senast från och med 2015 krävs alltså att de som skall undervisa i bild och musik – och alla andra ämnen – har relevant utbildning. Exakt vad som krävs för att få behörighet och legitimation är inte klart, det visar sig först när vi ser på vilka grunder Skolverket utfärdar legitimationer. Kravet på legitimation gäller alla lärare som har hela eller delar av sin undervisning i grund- eller gymnasieskolan - både de lärare som idag arbetar med dessa ämnen inom grundskolan och de som gör detsamma men är anställda av musikskolan. Undantaget är pedagoger som arbetar mer projektinriktat, exempelvis inom Skapande skola och instrumentallärare vid Kommunal musik-/kulturskola. Legitimationskravet gäller alla som betygsätter och/eller skriver omdömen. Exakt var gränsen mellan Skapande skola-projekt och ordinarie undervisning går är svårt att säga och även vilka krav på fortbildning som ställs för att de ämneskunniga lärare utan lärarexamen, som idag finns inom musikskolan skall få en legitimation. Och vem som i så fall måste bekosta denna fortbildning.

Kultursamverkan

Idag finns anställda lärare på Orsaskolan i ämnena Bild och Musik. Däremot är den där stationerade skolbibliotekarien anställd hos kulturförvaltningen.

Om man överväger ett system med centraliserad anställning av lärare i estetiska ämnen bör en bra samverkansorganisation utredas och formos. I denna bör skolorna beskriva sina behov vad gäller lärartimmar inom musik och bild men även behoven av teater-, dans- och filmpedagoger från kulturskolan, och, inom ramen för skapande skola, pedagoger och professionella kulturarbetare från exempelvis länets kulturinstitutioner. I vissa fall som en del av ett för den enskilda skolan kostnadsfritt utbud, i andra fall som köp av tjänster. Denna organisation kräver förmodligen en Kultursamordnare som kan samordna önskemål, hitta samverkan och sprida det utbud av kulturprogram och pedagogik som finns i kommunen, och får därför en mycket viktig roll för att samverkan mellan grundskolorna och kulturskolan skall fungera. Han/hon bör då ha sin naturliga placering inom kulturskolan/kulturförvaltningen.

Om denna organisation skapas öppnas möjligheter för tema- och koncentrationsläsning. Man kan exempelvis på en skola arbeta med ett historiskt tema och under detta lägga in flera timmar per vecka med musik och bild, för att under en annan period ha några veckor utan schemalagd bild och musik.

Under den tänkta kulturskolans tak finns en hel del verksamhet som gör tillfälliga nedslag i skolans värld, alternativt verksamhet som erbjuder skolorna att göra tillfälliga nedslag i deras värld. Inom kulturskolan kan vi förmoda att de statliga bidragen till Skapande skola aktiviteter fortsätter att samordnas.

Utanför kulturskolans ram finns stadens och länets kulturinstitutioner, fria grupper, orkestrar, konstnärer, författare m.fl. Jag ser det som en stor fördel om dessa delar samordnas och erbjuds skolorna inom samma organisatoriska ram som lärartjänsterna. Då öppnas möjligheten att samordna resurser till exempelvis en musikal på en grundskola genom att tjänster tas i bruk från ordinarie musik- och bildtimmar, slöjd- och svensktimmar från grundskolan, skapande skola-resurs i form av en danspedagog och professionella skådespelare från Dalateatern. Sedan kan kulturskolans lärare inom sin tjänst bilda stomme i en orkester under en majvecka.

Några förutsättningar måste uppfyllas för att denna typ av samordning skall fungera. Det måste finnas en ömsesidig förståelse för varandras uppdrag, likheter och olikheter. För kulturskolans personal är det viktigt att ha en ordentlig kunskap om läro- och kursplaner. De behöver också behärska skolans språk, tankesätt och förutsättningar kring planering av lpp – den lokala pedagogiska planeringen. Skolan måste i sin tur förstå att pedagoger inom kulturskolan, och de professionella kulturarbetarna, inte kan beställas för att "utföra ett viss konkret moment" i kursplanen. Allt samarbete måste byggas upp på ömsesidig respekt och ömsesidigt engagemang – svårt men nödvändigt.

Planering av detta slag kräver god framförhållning. Flexibiliteten finns men ligger hela tiden i vad som kan göras kommande läsår. Att begära flexibilitet under ett läsår är inte fel men för det mesta är det omöjligt att tillmötesgå plötsligt uppkomna behov. Schemalagningen för denna typ av aktiviteter måste, enligt min erfarenhet, vara klar senast i maj månad inför kommande läsår.

Grundskolan som arena för rekrytering

En annan aspekt på samverkan är att kulturskolan har behov av en arena för att presentera de möjligheter som finns för alla barn och ungdomar att anmäla sig till kulturskolans kurser och andra verksamheter på barnens och ungdomarnas fritid. Det är svårt att avtala om den exakta mängden tid som grundskolan skall erbjuda för denna verksamhet. Den kan ur ett läro- och kursplansperspektiv hamna under många alternativa rubriker. Den enklaste lösningen är kanske ett "avtal" som årligen måste upprättas mellan kulturskolan och grundskolan skall denna verksamhet vara en självklar del.

Kulturskolans rekrytering skall erbjudas plats i grundskolan inom en rimlig omfattning. Grundskolan bör själv ta ansvar för att lägga in denna verksamhet inom sin lpp på ett konstruktivt sätt.

Estetiska lärprocesser

I Läroplan 2011 beskrivs betydelsen av det estetiska området i skolan. Många talar också om estetiska lärprocesser. Till stor del handlar det väl om att med hjälp av metoder från konstnärligt arbete inom någon konstart berika och fördjupa lärandet i ett eller flera skolämnen.

Ur Lp 2011:

Skolan ska främja elevernas harmoniska utveckling. Detta ska åstadkommas genom en varierad och balanserad sammansättning av innehåll och arbetsformer. Gemensamma erfarenheter och den sociala och kulturella värld som skolan utgör skapar utrymme och förutsättningar för ett lärande och en utveckling där olika kunskapsformer är delar av en helhet. Ett ömsesidigt möte mellan de pedagogiska synsätten i förskoleklass, skola och fritidshem kan berika elevernas utveckling och lärande.

Skolan ska stimulera varje elev att bilda sig och växa med sina uppgifter. I skolarbetet ska de intellektuella såväl som de praktiska, sinnliga och estetiska aspekterna uppmärksammas. Även hälso- och livsstilsfrågor ska uppmärksammas.

Eleverna ska få uppleva olika uttryck för kunskaper. De ska få pröva och utveckla olika uttrycksformer och uppleva känslor och stämningar. Drama, rytmik, dans, musicerande och skapande i bild, text och form ska vara inslag i skolans verksamhet. En harmonisk utveckling och bildningsgång omfattar möjligheter att pröva, utforska, tillägna sig och gestalta olika kunskaper och erfarenheter. Förmåga till eget skapande hör till det som eleverna ska tillägna sig.

Som ett konkret exempel på estetiska lärprocesser arbetar många danslärare med undervisning i matematik med hjälp av dansövningar. Både vad gäller aritmetik och geometri. Lärare i de estetiska ämnena kan spela en viktig roll i skolutveckling inom detta område, men det krävs kompetensutveckling. Att kunna sitt estetiska ämne innebär inte per automatik att man kan arbeta med estetiska lärprocesser inom andra skolämnen. Det krävs också kompetensutveckling av grundskolans och särskolans personal för att samverkan skall fungera bra.

Det bästa sättet att utveckla estetiska lärprocesser är naturligtvis att utveckla det lokalt på skolan som samverkan mellan musik- och bildläraren och övriga lärare. Tyvärr måste detta särskilt påpekas eftersom synsättet att all kultur i skolan skall dimpa ner ovanifrån är alltför utbrett. Även Skapande Skola cementerar det synsättet. I regel finns inte anställda dans- och dramalärare inom skolan så i de fallen är det nödvändigt med förstärkning "utifrån".

När andra kulturarbetare arbetar med estetiska lärprocesser handlar det mer om kortare projekt. De kan också vara betydelsefulla. Om dessa projekt kan skapas så att exempelvis en skolas ordinarie musik- och mattelärare och en professionell bildkonstnär får möjlighet att samverka inom ett Skapande skola-projekt kring hur

förståelse för matematiska begrepp kan öka genom rytm, puls och ytor kan konkreta estetiska lärprocesser utvecklas. En del kulturskolor arbetar på det sättet. Självklart kräver det projektmedel för extra personaltäthet och ökad planeringstid. Skapande skola kan vara ett lämpligt sätt att finansiera detta.

Vem eller vilka som kan tänkas vara drivande i denna process? Det är viktigt att utvecklande av estetiska lärprocesser bärs av både den politiska ledningen i skolnämnden och skolkansliet, men det är knappast de som driver utvecklingen framåt. Det naturligaste är om önskemålen om denna typ av utvecklingsarbete kommer från lärarna på varje skola och sedan förmedlas av Kulturskolans rektor. Ansvar för utvecklandet av estetiska lärprocesser skall inte ligga utanför skolan – vilket det alltför ofta tenderar att göra – utan inom skolan. Förhoppningsvis kan Kultursamordningsgruppen utvecklas till ett forum där såväl idéer från kulturlivet, kulturskolan respektive grundskolan kan mötas, blötas, stöpas om för att sedan förverkligas på de olika skolorna.

Ansvarsfördelning?

En annan fråga, som kräver en fortsatt utredning, är hur ansvarsfrågan fördelas mellan rektor på grundskolan och rektor/chef på kulturskolan när exempelvis en bildlärare anställd av Kulturskolan arbetar i skolan. Kulturskolans rektor/chef är arbetsledare, ansvarig för medarbetarsamtal, lönesamtal, kompetensutveckling mm. Grundskolans rektor är ansvarig för undervisningen i skolan och arbetsmiljön där. Gränsdragningsproblem kan uppstå när grundskolans rektor är missnöjd med kvaliteten på undervisningen, att måluppfyllelsen inte är tillfredställande, eller när han/hon anser att läraren behöver kompetensutveckling inom ett annat område än det kulturskolans rektor/chef prioriterar.

Ett förslag går ut på att kulturskolan ansvarar för all obligatorisk musikverksamhet inom kommunens grundskolor, ett på att alla elever åk 4-6 skall kunna välja musikskolan inom elevens val. De sker instrumentalundervisningen inom elevgrupper på 5-10 elever. I t ex Luleå finns ett treårigt avtal mellan kommunledningen och kulturskolan om att kulturskolan gör viss verksamhet inom grundskolan. Detta är dock inte inriktat på ämnesundervisning i musik och bild utan är mer projektinriktat och elevcentrerat utanför timplanen. Sammantaget kan vi konstatera att det finns flera exempel där kommunen har formaliserat denna typ av samverkan, gett kulturskolan uppdrag inom grundskolans ansvarsområde.

Mångfald och öppen arena

Skall kulturskolan nå en mångfald av elever måste även utbudet vara präglad av mångfald även ur andra aspekter. En målsättning bör vara att det finns mer av en öppen arena. Däremot kanske vi lägger in olika värderingar i begreppet och

konkretiserar det lite olika. Kanske handlar det framför allt om att inte försöka hitta ett sätt att arbeta på – utan flera. Några önskar sig lektioner en gång per vecka vid bestämda tidpunkter. Andra vill ha tillgång till lokaler och möjlighet att skapa på egen hand.

Några saker bör vara tillfredställda för att kulturskolan skall kunna kallas en öppen arena.

1. Elever i tonåren skall kunna arbeta/repetera på egen hand i kulturskolans lokaler när dessa är lediga. Det gäller inte minst på helger.
2. Kursutbudet skall vara varierat i längd och intensitet. Terminskurser, veckokurser med heldagar, workshop/masterclass en dag, etc.
3. Förslag till produktioner, konserter, utställningar och andra arrangemang skall kunna komma från eleverna själva.
4. Verksamheten skall vara öppen så många dagar om året som möjligt. Dagar med skollov är särskilt prioriterade.

Med öppen arena kan vi också avse det som många uttryck som att det finns behov av ett ställe för ungdomar att "hänga" på. Spontanbesök. Det kan vara ett fik, men också tysta rum där några kan erbjudas läxhjälp, ordnas mindre möten mm.

Värdegrund - tradition och förnyelse

En kulturskola bör kunna ge tillgång både till en kulturtradition och den nya kulturen. Kulturskolor generellt har problem med förnyelsen. Traditionen är stark, och det är mycket positivt. Men även det väl fungerande måste ibland flytta på sig för att bereda plats åt det nya.

Självklart skall en kulturskola omfatta alla konstformer och alla stilar och genrer, men självklart kan inte en kulturskola vara bra på allt. Man behöver också ständigt ompröva all verksamhet. I en ideal värld skulle det kanske vara att föredra att en del av personalen vara tillsvidareanställd och en mindre del bestod av frilansande pedagoger, projektanställda mm.

En liten kommun som Orsa har knappast möjlighet att tillsätta pedagogtjänster inom samtliga konstformer. Däremot kan man via intern samverkan och flexibilitet, i kombination med externa samarbeten ändå kunna erbjuda Orsas barn och ungdomar ett varierande utbud av kultur. Hur detta bäst låter sig göras kräver en ytterligare genomlysning och utredning.

Samverkan med studieförbund och föreningar

Föreningar och studieförbund bör ges bra möjligheter att samspela med kulturskolan. Inte minst gäller det äldre elever som är på väg att sluta på

kulturskolan. Kulturskola som begrepp bör stå för professionella pedagoger och verksamhet vars inriktning och utformning styrs av kommunen.

Samverkan med landstinget och regionala institutioner

Samverkan mellan kulturskolan och de regionala kulturinstitutionerna kan ske på flera olika sätt, i korta projekt och i långsiktig samverkan. Dalarna gick in i "koffertmodellen" vad gäller fördelning av de statliga kulturmedlen till regionen 2013. Diskussion och arbetet kring innehållet i den regionala kulturplan som nu skrivits är i full gång.

Inom Dalarna finns nu en rad förslag som berör kulturskolorna på regional nivå.

--- Landstinget har sökt medel för regional bildkonstverksamhet för barn och ungdom. Orsa ingår också som en av Länskonst Dalarnas fem konstnoder i länet

--- Dalasinfoniettan, Musik i Dalarna, Musikkonservatoriet, BoomTown, Jazz i Dalarna, Folkmusikens hus – Dalarna har ett rikt musikkliv, både professionell och amatörverksamhet, med olika genrer. Kopplingar till kulturskolorna finns redan. Kan t ex konserter för enbart kulturskolans elever, som spelar samma instrument som de professionella, skapa de förebilder som ofta saknas?

--- Dalateatern finns redan engagerad i Skapande skola. Kan gemensamma produktioner med kulturskolans teaterlever bli återkommande del av en framtida verksamhet?

--- Regional dansverksamhet? Orsa finns med i diskussionerna kring möjlig dansnod

--- Regional film- och mediaverksamhet. Film i Dalarna har t ex redan haft workshops i Orsa.

Dalarnas musik- och kulturskolor har träffats för att gemensamt diskutera dessa frågor med landstinget och företrädare för kulturinstitutionerna. En stor samsyn fanns kring många frågor. En del arbete med att konkretisera idéerna återstår. Förhoppningsvis blir utvecklingen av länets barn- och ungdomsverksamhet och kulturskolorna en viktig del av den regionala kulturplanen.

Sammanfattning

Denna sammanställning över det kommunala arbetet kring barn- och ungdomskulturen i Orsa i allmänhet, och Musikskolans eventuella framtid som

Kulturskola i synnerhet, med möjliga framtida samverkans och organisations-scenarier, är tänkt som ett första underlag för Kulturutskottet att ta ställning till inför en fortsatt eventuell färdriktning. Författarna upplever att frågan i så fall kräver en fördjupad utredning och framförallt fortsatta samtal med berörda parter.

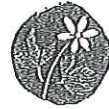
Peter Bernhorn

Kulturchef

Olle Moraeus

Rektor Musikskolan

Kristdemokraterna

Motion till Orsa kommunfullmäktige
den 26 maj 2014.

ORSA KOMMUN KOMMUNSTYRELSEN 2014-05-26 14/KK-119-870

Nominering av Dalafäbodas till Unescos Världsarvslista

Ett världsarv är ett kulturminne eller naturminne som är så värdefullt att det är angeläget för hela mänskligheten. Det är en plats, ort, miljö eller objekt som på ett alldeles unikt sätt vittnar om jordens och människans historia. Sverige har idag femton världsarv med på världsarvslistan. I vårt närområde har vi världsarven "Falun och Kopparbergslagen", som fick världsarvsstatus 2001 och "Hälsingegårdarna", som togs upp på världsarvslistan 2012.

Fäbodväsendet är i flera aspekter både kulturellt-historiskt och miljö-naturmässigt, av så värdefull karaktär, att det är väl värt att begära av regeringen att hos Unesco föreslår en nominering av fäbodas i Dalarna, att tas upp på världsarvslistan. Företrädesvis kan då ett antal unika fäbodlägen i norra Dalarna väljas ut att ingå i världsarvet "Unika fäbodas i norra Dalarna". Tyngdpunkten på ett sådant kulturarv skulle kunna ligga i Orsa kommun. Utgångsläget med det befintliga naturreservatet "Koppången" och flera andra skyddade områden inom kommunen, är kompletterande positiva värden i sammanhanget.

När nu Hälsinglands gårdar med förstukvistar anses så värdefulla och fått världsarvsstatus "Hälsingegårdarna" 2012, bör fäbodväsendet genom ett antal väl valda fäbodas i norra Dalarna likaså kunna erhålla denna status.

Riksantikvarieämbetet och Naturvårdsverket är utöver Svenska Unescorådet parter i arbetet med ett förverkligande ett världsarv. Beslut om nominering fattas av regeringen varefter ansökan lämnas in till Unesco.

Yrkande:

- Att Orsa kommun i skrivelse till regeringen begär att regeringen till Unesco, nominerar "Fäbodas i norra Dalarna", att upptas på Unescos Världsarvslista.

Orsa 2014 05 26

Bengt-Åke Svahn
 .....
 /Bengt-Åke Svahn/

Barbara Sjundberg
 .....
 /Barbara Sjundberg/

Ulf Björklund
 .....
 /Ulf Björklund/

Lars-Olof Uleander
 .....
 /Lars-Olof Uleander/

Kommunfullmäktige
Kommunstyrelsen
Kommunstyrelsens arbetsutskott

2014-05-26

Kf § 20

Ks §

Au §

Dnr 14/KK-119-870

Motion om nominering av dalafäbodas till Unescos
Världsarvslista

Beslut

Kommunfullmäktiges beslut

- Överlämnar motionen om nominering av dalafäbodas till Unescos Världsarvslista till kommunstyrelsen för beredning.

Sammanfattning av ärendet

Bengt-Åke Svahn (KD) har 2014-05-26 lämnat in en motion. I motionen föreslås att kommunen i skrivelse till regeringen begär att regeringen till Unesco nominerar "Fäbodas i norra Dalarna" att upptas på Unescos Världsarvslista.

Beslutsunderlag

Motion, 2014-05-26 (delades ut på sammanträdet).

Sändlista:
Kommunstyrelsen

Justerares sign

Utdragsbestyrkande

--	--	--	--